

ALACANT COM A PROBLEMA

(Emili Rodríguez-Bernabeu: *Alacant contra València*, Ed. Curial, Barcelona 1994)

Antoni Prats

En el món dels lletraferits catalans, el nom d'Emili Rodríguez-Bernabeu (Alacant, 1940) va associat a una obra poètica ja consolidada, amb vuit poemaris i una antologia. D'altra banda, els darrers anys, han aparegut uns articles a la *Revista de Catalunya* i a *El Temps* que feien pensar en algú pregonament encuriolit i preocupat pel seu entorn habitual. Les seues reflexions continuen l'aportació, no gaire llunyana en el temps, de Jose Vicente Mateo (*Alacant a part*, 1966). Tanmateix, aquest altre llibre, prologat –i incitat– per Joan Fuster responia a un moment històric ben divers. Òbviament. Eren necessaris, doncs, una revisió i un replantejament.

A més a més, el llibre de Mateo presentava una anomalia en aquest tipus d'assaig: era més fruit de la perplexitat que de la insatisfacció i la recerca de la pròpia identitat. Normalment, els intents d'explicació d'una comunitat problemàtica provenen d'algun membre d'aquesta – especialment dotat, és clar, per a la reflexió–. I. Mateo, tot i la seua integració en la ciutat d'Alacant, era d'origen murcià. Aquesta particularitat podia aportar, tanmateix, un plus de distanciació i lucidesa, que, d'altra banda, inhibien qualsevol proposta, per utòpica que fos, de superació. Potser llavors no era tampoc el moment d'apuntar solucions; però, a hores d'ara, amb un altre Estat i un nou ordre, amb unes llibertats democràtiques i uns canvis socioeconòmics més que notables, s'imposava resituar la qüestió i aventurar solucions.

La reflexió d'E. Rodríguez-Bernabeu comença amb la intuïció que de la pròpia ciutat té l'alacantí mitjà. A continuació, l'autor s'endinsa en el passat, fins i tot en els segles medievals, per retornar al present i

analitzar-lo amb nous llums i, potser sobretot, mirar-se el futur amb alguna esperança. De tota manera, el to assagístic del llibre permet a l'escriptor avançar i retrocedir en el temps quan li sembla oportú o reprendre el fil de qüestions ja tractades. Així, trobem a les primeres pàgines notícies i propostes cabdals que explica i reitera molt més avant. Per la nostra banda, ordenarem el contingut fonamental del llibre al voltant de les tres qüestions bàsiques de qualsevol societat gran o petita: la vida econòmica, la cultura que li és pròpia i les relacions amb les societats veïnes.

a) *Sobre la vida econòmica.*

Alacant no ha viscut de l'agricultura, ben al contrari que València. Heus aquí una singularitat inicial que encara avui determina una i altra. Alacant és una ciutat tradicionalment comercial, i té en el port la seua raó de ser. Tanmateix, l'èxit turístic de les darreres dècades l'ha distret de la decadència d'aquest. D'altra banda, mentre la població ha crescut desmesuradament per la immigració, sobretot de murcians, els recursos econòmics no s'han diversificat tant com caldria, i l'alternativa industrial davant l'estancament del sector serveis no ha reeixit ara com ara.

La pèrdua d'activitat portuària i comercial és viscuda pels alacantins amb ressentiment envers València. Cal potenciar el port, pensa Rodríguez-Bernabeu, però un port al servei de la indústria a desenvolupar en el triangle Alacant-Elx-Santa Pola, «que podria convertir aquestes poblacions en el complex metropolità del Sud que pogués organitzar en profunditat l'oposició a la política absorbent que la burgesia de la ciutat de València projecta per a tot el País Valencià».

b) *Sobre la identitat cultural*

Segons Rodríguez-Bernabeu, el segle XVIII és l'època històrica més determinant «per a la vertebració idiosincràtica dels alacantins». Llavors, d'un costat, hi havia una noblesa «botiflera» ben situada pel triomf del pretendent borbó; per un altre, es consolida la classe dominant que emmenarà la puixança de la ciutat: dinàmics comerciants d'arreu d'Europa, que amb la creació del Consolat de Mar i la nova administració castellana, prosperen i influeixen de manera creixent en la vida pública. Molts d'ells s'assimilen a la triomfant nacionalitat espanyola. Així sorgeix l'«aristocràcia del bacallà», per tal com fou el negoci de les saladures la base de la seua fortuna. Aquesta burgesia, castellanitzada, convivia amb un poble fidel a la llengua pròpia.

Avui, l'alacantí de tota la vida s'identifica encara fàcilment amb Catalunya. Els signes d'identitat són vius, tot i que es dilueixen per l'emigració aclaparadora dels darrers vint anys.

No és fàcil, però, avenir-se amb alguns del pressupòsits del llibre: «un problema és la llengua i un altre la cultura», diu l'autor. I afegeix: «Culturalment, hem de considerar el sud del País Valencià com una única cultura catalana meridional que es vehicula per dues llengües, la catalana i la castellana».

c) *Alacant i València, els PP. CC. i Múrcia*

La divisió provincial (1833) facilità a la ciutat d'Alacant un protagonisme que no ha sabut exercir. Aquesta ciutat, «comerciant i buròcratica, ha pogut guanyar una fama de *finor* que l'ha feta antipàtica entre la gent de la seua província», i, en realitat, la seua influència «no va més enllà de l'Alacantí i l'Alt i Mitjà Vinalopó».

Amb la Constitució de 1978 i l'Estatut d'Autonomia, la ciutat de València es veié de nou capital d'uns territoris recuperats sense esforç. «El treball subterrani dels grups pancatalanistes durant el franquisme donava fruit, però aquest fruit revertirà sobre la classe dominant de la capital de l'antic Regne, no sobre la totalitat del País. La nova autonomia seria segrestada per una mentalitat centralista i provinciana que va veure en el País Valencià una simple ampliació de la província de València». Així les coses, València, a més del poder traspassat des de Madrid, ha absorbit una part del que li corresponia a Alacant com a capital de província durant l'anterior règim. En conseqüència, «Alacant odia València»; però «València ignora Alacant».

El futur sembla ser l'arc econòmic del Mediterrani, la part espanyola del qual abraçaria els Països Catalans i Múrcia. Pel seu pes específic, «la catalanitat funcionarà com a motor vertebrador en l'organització del projecte. Aquesta funció vertebradora de la catalanitat només és contestada actualment des de la ciutat de València, la burgesia de la qual no es resigna a renunciar al seu antic joc». El «blaverisme», del qual l'autor s'ocupa ara i adés al llarg del llibre, és la seua resposta ideològica. I irracional, no cal dir-ho.

I Múrcia? «Múrcia hauria de formar part de la Comunitat Valenciana, fins i tot si aquesta unió comportàs un canvi necessari per a denominar la nova comunitat (*Comunitat Mediterrània* podria ser un nom entre els possibles)». Llavors, segons Rodríguez-Bernabeu, caldria estendre el bilingüisme també per aquelles terres...

El debat és servit. Malauradament, les edicions de Curial no es distribueixen amb normalitat a les comarques del sud. Per què? De tota manera, la mena d'incitacions que intenta desvetllar aquest llibre, poc ressò poden tenir en una societat com l'alacantina, que dormita sense un projecte mínimament clar. Precisament per la voluntat de trencar aquest cercle viciós, les aportacions assagístiques són tan necessàries, realment impagables.